

СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ М'ЯСО-МОЛОЧНО- ВОВНОВОГО ВІВЧАРСТВА В УКРАЇНІ

П. І. Польська, д-р с.-г. наук

Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова
“Асканія-Нова” – Національний науковий селекційно-генетичний
центр з вівчарства

Викладено результати 50-річних досліджень щодо створення інтенсивних типів асканійських кросбредів і асканійських чорноголових з рекордними показниками м'ясної, молочної і вовнової продуктивності та використання їх в якості поліпшуючого генофонду для виведення першої вітчизняної асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною.

Ключові слова: породоутворення, цигайські вівцематки, асканійські мерини, англійські м'ясні барани, схрещування, асканійські кросбреди, асканійські чорноголові, новостворена порода.

Нині керівники і спеціалісти агроформувань різних регіонів України проявляють значний інтерес до розведення овець, які одночасно продукують як дієтичні продукти харчування: м'ясо – ягнятину і товарне молоко для виготовлення сиру – бринзи з цілющими властивостями, а також високоякісну вовну.

Сучасні економічні ринкові відносини ставлять до вівці, як засобу виробництва, такі вимоги, що підтверджують дієздатність наукового висновку законодавця основ породоутворення академіка М. Ф. Іванова: майбутнє мають тільки м'ясо-вовнові вівці тому, що вони значно вигідніші, ніж м'ясні або вовнові [1].

Академік М. Ф. Іванов, виходячи із результатів особистих досліджень по метизації овець проведених в Асканії-Нова у 1925-1935 рр., які свідчили про низьку акліматизаційну здатність імпортованих тварин, дійшов висновку про необхідність виведення вітчизняних порід овець [1].

Створена М. Ф. Івановим в Асканії-Нова 1925-1935 рр. перша вітчизняна порода – асканійська тонкорунна і розроблена ним методика виведення нових порід овець зіграли видатну роль у докорінному перетворенні в Радянському Союзі грубововнового вівчарства в тонкорунне і напівтонкорунне.

Через 20 років після дослідів, проведених академіком М. Ф. Івановим в Асканії-Нова, за ініціативою його учня і послідовника академіка Л. К. Гребеня, питання щодо створення в Україні м'ясо-вовнового вівчарства багаторазово розглядалося на державному рівні. Але ж керівництво України особливу увагу приділяло розвитку галузі вівчарства заради виробництва вовни, тому селекція овець протягом десятиліть була спрямована на підвищення настригу вовни і поліпшення її якості.

Спорудження Каховської зрошувальної системи в 60-х роках минулого століття, з метою перетворення посушливих земель на півдні України в зону стабільних врожаїв сільськогосподарських культур, довело необхідність проведення наукових досліджень щодо створення вітчизняного інтенсивного м'ясо-вовнового вівчарства шляхом використання кращого світового генофонду.

Академік Л. К. Гребень, виходячи з урядових завдань щодо інтенсифікації сільського господарства за умов великого зрошення, у 1959 році визначив автору даного сповіщення тему кандидатської дисертації "Схрещування цигайських і тонкорунних маток з баранами скороспілих порід для збільшення виробництва ягнятини". Дослідження проведено у колекційному стаді овець інституту тваринництва "Асканія-Нова" із загальною чисельністю 980 голів, у т.ч. 760 вівцематок, яке включало 12 вітчизняних і зарубіжних порід, а також у класній отарі мериносових вівцематок (n=960) методом двократного повторення. Метою досліджень було виявлення найбільш вдалих породних поєднань при схрещуванні цигайських і асканійських тонкорунних вівцематок з баранами англійських м'ясних порід : суффольк, оксфорддаун, гемпшир, шропшир, лінкольн, ромні-марш, а також типу коридель вітчизняної селекції та курдючними - чунтуками і гісарами.

Англійські м'ясні барани завезені в Асканію-Нова у 1959 році, суффольки і оксфорддауни використані вперше. Продуктивність овець колекційного стада, яке слугувало експериментальною базою породоутворення, була дуже низька : середній настриг вовни по стаду становив 3,77 кг, митої – 1,62 кг при виході чистого волокна 43 % і діловому виході 70,5 ягнят на 100 вівцематок.

У результаті всебічного аналізу одержаних нами у 1959-1964 рр. матеріалів досліджень встановлено, що із 15 породних поєднань найбільший інтерес для створення інтенсивних типів овець з кросбредною вовною представляли барани-плідники таких імпорتنних порід : лінкольн, суффольк і оксфорддаун. Результати пошукових досліджень щодо виявлення ефективних породних поєднань при схрещуванні вівцематок асканійської і цигайської порід з англійськими м'ясо-вовновими баранами були визначаль-

ними при розробці в Інституті тваринництва “Асканія-Нова” методів виведення інтенсивних типів овець [2].

У 1965-1975 рр. нами, разом з академіком Л. К. Гребенем, на основі всебічної оцінки акліматизаційної здатності овець імпорتنих порід і одержаного від них селекційного матеріалу при схрещуванні з асканійськими тонкорунними і цигайськими вівцематками, розроблено методи виведення інтенсивних типів м'ясо-вовнових овець і в дослідному господарстві Інституту “Асканія-Нова” створено селекційні стада скороспілих асканійських кросбредів і асканійських чорноголових з високою комбінованою продуктивністю : м'ясною, молочною і вовною [3].

В результаті виробничого випробування асканійських м'ясо-вовнових баранів-плідників у господарствах Херсонської і Кримської областей виявлено високу їх генетичну цінність як для промислового схрещування з метою виробництва ягнятини, так і створення на півдні України вівчарства нового м'ясо-вовнового напрямку продуктивності - кросбредного.

Подальшими дослідженнями, проведеними нами, встановлено високу адаптивну здатність асканійських м'ясо-вовнових баранів-плідників до екстремальних природно-кліматичних умов, а також їх значний перетворюючий вплив за величиною, репродуктивними і м'ясними якістьями та вовновим покривом як на базі асканійських тонкорунних, так і цигайських вівцематок, що дало змогу широко використовувати їх для створення племінного вівчарства нового напрямку продуктивності [3].

Внаслідок одержаних позитивних результатів щодо використання асканійських кросбредних баранів дослідного господарства “Асканія-Нова” для інтенсифікації галузі вівчарства, було прийнято рішення Херсонської обласної Ради народних депутатів від 05.09.1980 року № 529/17 “Про створення кросбредного вівчарства в господарствах Херсонської області”, згідно якому було доведено завдання на 1981-1985 рр. по створенню п'яти племінних репродукторів із загальною чисельністю 5,4 тис. вівцематок, щорічної реалізації племінних баранів від 140 до 550 голів і промислового схрещуванню вівцематок планових порід з асканійськими кросбредними баранами-плідниками від 20 до 61 тис. голів щорічно.

Відповідно до наказу Міністерства сільського господарства України № 380 від 21.XII.1981 р. “Про заходи по збільшенню виробництва продукції вівчарства в Українській РСР у 1982-1985 рр.”, дослідне господарство “Асканія-Нова” було затверджено племінним заводом асканійських м'ясо-вовнових овець, який забезпечував баранами-плідниками господарства 18 областей України для промислового схрещування і створення нового м'ясо-вовнового напрямку вівчарства.

Згідно з Комплексною програмою прискорення науково-технічного прогресу у сільському господарстві Херсонської області на 1981-1985 рр. і на період до 1990 року, затвердженою Постановою бюро обкому КПУ і облвиконкому від 21.I.1981 р. № 61/2, а також рішенням Херсонського виконкому обласної ради народних депутатів від 18.VII.1981 р. № 323/12, кросбредне вівчарство створювалося в радгоспі “Зоря” Скадовського і в усіх господарствах Чаплинського районів. З цією метою Асканійська державна племінна станція була укомплектована асканійськими кросбредними баранами-плідниками і щорічно забезпечувала охолодженою спермою штучне осіменіння 24 тис. вівцематок в 14 господарствах Чаплинського району.

У 1981 році, відповідно до наказу Міністерства сільського господарства СРСР від 11.XII.1981 р. № 360 “Про заходи по прискоренню виведення нових високопродуктивних порід сільськогосподарських тварин”, було сформовано союзу Комісію по оперативному керівництву і забезпеченню належного контролю по створенню нової напівтонкорунної м'ясо-вовнової породи із дев'ятьма внутрішньопородними типами. В склад комісії було включено автора даного сповіщення. Цим наказом було затверджено п'ять базових господарств Херсонської області по виведенню нової породи овець в Україні.

Союзною методикою виведення усіх внутрішньопородних типів радянської м'ясо-вовнової породи було запропоновано в якості поліпшуючого генотипу **використовувати баранів-плідників породи австралійський коридель**. При обговоренні цієї методики на засіданні бюро Ради з селекції і гібридизації тварин 6.VIII.1981 р., головуєчий академік Л. К. Ернст дав згоду на прийняття нашої пропозиції щодо **використання асканійських кросбредних баранів-плідників племзаводу “Асканія-Нова” в якості поліпшуючого генотипу для виведення південноукраїнського типу овець нової породи** з живою масою маток 50,0-60,0 кг, багатоплідністю 110-130 % і настригом вовни у чистому волокні 3,0-3,5 кг при її довжині 11 см.

При створенні північноукраїнського типу кросбредних овець передбачалося в якості поліпшуючого генотипу використовувати баранів-плідників породи ромні-марш.

Союзною методикою по виведенню нової породи були запропоновані базовим господарствам річні норми заготівлі кормів на вівцематку з настригом чистої вовни 3,0-3,5 кг із розрахунку по 650-700 кг к. од. на одну голову.

У 1987 році, згідно з розпорядженням Держагропрому СРСР за № 738-1-274 від 17.03.1987 р., державна експертна комісія в період з 21 по 25.04.1987 р. вивчила результати селекційно-племін-

ної роботи по створенню і розвитку напівтонкорунного м'ясо-вовнового вівчарства в господарствах Херсонської і Кримської областей. Комісія відзначила, що в результаті поглинального схрещування тонкорунних і цигайських вівцематок з асканійськими кросбредними баранами в базових господарствах створено масив кросбредних овець із загальною чисельністю 10,8 тис. голів, в т.ч. 5,2 тис. вівцематок. Комісія визнала, що створений у дослідному господарстві "Асканія-Нова" новий тип м'ясо-вовнових овець (1030 голів, в т.ч. 512 маток) з високою комбінованою продуктивністю і відмінними спадковими властивостями є суттєвим селекційним досягненням. При створенні племінних репродукторів кросбредних овець на базі асканійської тонкорунної породи, асканійські кросбредні барани-плідники проявили визначальний перетворюючий вплив за величиною, м'ясними формами і вовновим покривом. **Комісія заключила, що стримуючим фактором у розвитку м'ясо-вовнового вівчарства є низький рівень годівлі і нестача вівчарень.**

У 1976-1990 рр. нами розроблено методи удосконалення інтенсивних типів овець у нечисленних закритих популяціях, що забезпечують гетерогенність і високу ефективність ступінчатої синтетичної селекції із застосуванням інбридингу, а також використання баранів-плідників цих типів для промислового схрещування та створення племінної бази м'ясо-вовнового вівчарства на півдні України. Розроблено методичні рекомендації щодо розведення асканійських кросбредних овець в південній зоні України та використання асканійських чорноголових овець. Сформовано в племзаводі «Асканія-Нова» генеалогічну структуру інтенсивних типів овець [3].

Доведено, що використання асканійських кросбредів і асканійських чорноголових баранів-плідників племзаводу «Асканія-Нова» в якості поліпшуючого генофонду, навіть за умов нестабільного рівня годівлі, забезпечує :

- створення нового м'ясо-вовнового напряму вівчарства на півдні України і виробництво дефіцитної кросбредної вовни;
- відмову від імпорту м'ясних і м'ясо-вовнових баранів-плідників, уникнення труднощів їх акліматизації та економію валютних коштів;
- інтенсифікацію виробництва дієтичної ягнятини та дефіцитної високоякісної кросбредної вовни, що сприяє формуванню конкурентоспроможності галузі.

Розроблено технологічні прийоми виробництва високоякісної ягнятини, пояркової вовни і хутрової сировини шляхом :

- промислового схрещування тонкорунних і напівтонкорунних вівцематок з асканійськими кросбредними і асканійськими чорноголовими баранами-плідниками;

- спрямованого вирощування та інтенсивної відгодівлі ягнят;
- одержання пояркової вовни і хутрових овчин, стриження ягнят за 2,5 місяця до забою;
- реалізації ягнят на м'ясо у 8,5-9-місячному віці.

Розроблено норми годівлі і технологічну схему створення імпортозамінюючих генотипів у барановідтворювальному ядрі інтенсивних типів асканійських м'ясо-вовнових овець, а також технологічний проект «Відтворення і вирощування ремонтного молодняку та прийоми підвищення якості вовни».

Створено шляхом використання асканійських кросбредних баранів-плідників в якості поліпшуючого генотипу масив кросбредних овець і племінні репродуктори південноукраїнського типу радянської м'ясо-вовнової породи. У 1990 р. підготовлено матеріали для апробації створеного типу, які розглянуто і схвалено експертною комісією, затвердженою Державною комісією Ради Міністрів СРСР по продовольству і закупівлі 28 квітня 1990 року. Згідно з наказом Державної комісії Ради Міністрів СРСР по продовольству і закупівлі № 223 від 19.12.1990 р., створений тип визнано як самостійне селекційне досягнення з присвоєнням йому назви **«новий український внутрішньопородний тип овець радянської м'ясо-вовнової породи»**.

Племзавод «Асканія-Нова» і племінні репродуктори щорічно реалізовували по 1,3-1,5 тис. племінних кросбредних баранів-плідників 18 областям України. Показники продуктивності баранів-річників інтенсивних типів, яких племзавод «Асканія-Нова» реалізовував племпідприємствам республіки, перевищували вимоги стандарту за живою масою на 20-25 кг, або на 36-45 % (75-80 проти 55 кг), настригом чистої вовни - в 1,8-2,3 рази (5,5-5,9 проти 2,4-3,2 кг).

У 1991-1995 рр. нами створено в Україні племінну базу нового м'ясо-молочно-вовнового напрямку продуктивності - племінні репродуктори асканійського типу чорноголових овець з кросбредною вовною та підготовлено матеріали для його апробації Державна експертна комісія, яка була призначена наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України від 29.05.1995 р. № 137, вивчила подані матеріали до апробації, провела аналіз документації, огляд та бонітування овець племінних стад і прийшла до висновку, що створений масив асканійських чорноголових м'ясо-вовнових овець відповідає вимогам положення про апробацію селекційних досягнень у тваринництві.

Наказом Мінсільгосппроду України № 19 від 30.01.1997 р. затверджено «Акт про результати проведеної державної апробації новоствореного типу м'ясо-вовнових овець від 17.06.1995 р.» і рішення науково-технічної ради Міністерства від 1 березня 1996 р.

Новому типу присвоєно назву **“Асканійський тип чорноголових овець з кросбредною вовною”**.

Державні експертні комісії при апробації інтенсивних типів овець - асканійських кросбредів і асканійських чорноголових дійшли висновку, що вони відрізняються принципово новим поєднанням основних селекційних ознак і не мають аналогів у практиці світового вівчарства. Їм притаманна висока генетично обумовлена здатність найбільш ефективно перетворювати поживні речовини корму і одночасно продукувати з відмінними якісними характеристиками дієтичне м'ясо, молоко для виготовлення сиру - бринзи, а також довгу, еластичну, шовковисту з люстровим блиском кросбредну вовну і цінні хутрові овчини.

Асканійські кросбреди і асканійські чорноголові генотипи племзаводу “Асканія-Нова”, в основному, F₁₀...F₁₅ (покоління), міцної конституції з видатною акліматизаційною, адаптивною та реабілітаційною здатністю, а також стійкою передачею потомству притаманних їм спадкових властивостей. За сприятливих умов годівлі і утримання вони характеризуються :

- високими відтворювальними якостями при середній багатоплідності вівцематок 145-148 % (максимальна 183 %), а також ранньою статевою зрілістю (перше ягніння у 13-14-місячному віці) ;

- добре вираженими м'ясними формами і крупною величиною: середня жива маса баранів-плідників 126-137 кг, максимальна 161-178 кг, вівцематок відповідно 77-80 і 122-132 кг ;

- високою технологічністю: спокійним темпераментом, легко стрижуться, барани комолі (безрогі), у вівцематок добре виражений материнський інстинкт, а молока достатньо, щоб вигодувати двох...чотирьох ягнят ;

- високою молочною продуктивністю: за 120 днів лактації в середньому 209-215 кг, максимальна – 435-594 кг;

- високою скороспілістю росту : середня жива маса ягнят у 100-денному віці 32-40 кг (макс. 62 кг) при середньодобовому прирості 280-340 г, в 9-10-місячному віці 54-61 кг (макс. 87 кг) ;

- високою м'ясною скороспілістю : середня маса тушок у 4-місячному віці 17-20 кг, в 9-місячному – 27-32 кг при забійному виході 48-54 % та неперевершених смакових якостях і біологічній повноцінності м'яса ;

- рекордними показниками виробництва м'яса (у живій масі) на вівцематку 160-192 кг при вирощуванні трійневих ягнят до 9-10-місячного віку при середніх показниках - 80-85 кг ;

- високою вовною продуктивністю з відмінними технологічними властивостями кросбредної вовни при середньому настригу у чистому волокні у баранів-плідників 8,12-9,3 кг (макс. 11,1-12,8 кг), вівцематок відповідно 5,0-5,6 кг (макс. 8,0-8,8 кг) при довжині вовни

14-19 см (макс. 22-25 см) і виході чистого волокна 69-72 % (макс. 79-83 %) ;

Наведені показники продуктивності овець створених інтенсивних типів у порівнянні з такими на початку селекції (1965 рік) свідчать про виведення видатних тварин з рекордною м'ясною, молочною і вовною продуктивністю.

В результаті численних виробничих випробувань у різних регіонах України протягом 1976-2000 рр. встановлено, навіть за умов нестабільного рівня годівлі овець, високу ефективність використання баранів-плідників інтенсивних типів племзаводу "Асканія-Нова" для створення племінної бази вівчарства нового напрямку продуктивності - м'ясо-молочно-вовнового.

У 1980-2000 рр., за особистою ініціативою провідних в Україні селекціонерів-науковців - професором Одеського державного аграрного університету В. К. Чепур і кандидатом сільсько-господарських наук Чернівецької дослідної станції Т. О. Черномиз, проведено в господарствах Одеської і Чернівецької областей багаторічну творчу науково-дослідну і селекційно-племінну роботу щодо виведення високопродуктивних типів овець з кросбредною вовною шляхом використання на вівцематках місцевої селекції в якості поліпшувачого генофонду асканійських м'ясо-вовнових баранів-плідників. Створені В. К. Чепур і Т. О. Черномиз селекційні стада м'ясо-вовнових овець державною апробаційною комісією у 2000 році були високо оцінені і апробовані як внутрішньопородні типи асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною.

Згідно з наказом Міністерства аграрної політики України № 69 від 23 травня 2000 р., експертною комісією з 25 по 31 травня проведено апробацію новоствореної породи і визнано її як нове селекційне досягнення у вівчарстві. Акт державної комісії по апробації породи затверджено секцією виробництва та переробки продукції тваринництва і птахівництва науково-технічної ради Мінагрополітики України від 22 грудня 2000 року.

Міністерство аграрної політики України і Українська академія аграрних наук, на підставі результатів державної апробації і рішення секції виробництва та переробки продукції тваринництва і птахівництва науково-технічної ради Міністерства аграрної політики (протокол № 4 від 22 грудня 2000 р.), наказом від 8 травня 2007 р. № 315/37 затвердили селекційні досягнення під назвою «**Асканійська м'ясо-вовнова порода овець з кросбредною вовною**» асканійську м'ясо-вовнову породу овець та її внутрішньопородними типами, а саме :

асканійські кросбреди;
асканійські чорноголові;

одеський тип асканійської м'ясо-вовнової, який створено професором Одеського державного аграрного університету В.К. Чепур;

буковинський тип асканійської м'ясо-вовнової, який створено кандидатом с.-г. наук Буковинського інституту АПВ Т. О. Черномиз;

дніпропетровський тип асканійської м'ясо-вовнової, який створено професором Дніпропетровського державного аграрного університету В. Т. Шуваєвим.

Одеський і буковинський типи створено в період 1980-2000 рр. шляхом використання асканійських кросбредів і асканійських чорноголових баранів-плідників племзаводу "Асканія-Нова", дніпропетровський - створено на базі новозеландського кориделя.

Асканійській м'ясо-вовнової породі овець з кросбредною вовною надано заводську марку **АМВ**, асканійським кросbredам – **АК**, асканійським чорноголовим – **АЧ**, одеському типу – **ОТ-АМВ**, буковинському типу – **БТ-АМВ**, дніпропетровському – **ДТ-АМВ**.

Висока ефективність розведення овець новоствореної асканійської м'ясо-вовнової породи обумовлена в значній мірі максимальним використанням вівцематок як засобу виробництва зі спадково обумовленою здатністю одночасно продукувати м'ясо, молоко і кросbredну вовну.

Це підтверджується даними О. Б. Лесик, які одержано у 2001-2005 рр. в господарствах Чернівецької області [4]. Вона переконливо довела, що вівці буковинського типу новоствореної асканійської м'ясо-вовнової породи характеризуються високою комбінованою продуктивністю: молочною, м'ясною і вовною при високій відтворювальній здатності, скороспілості, позитивних взаємозв'язках основних селекційних ознак і забезпечують високу ефективність їх розведення за умов виробництва різних видів продукції, що продукує вівця.

Так, в племзаводі "Берестя" Новоселицького району вівцематки (n=179) живую масою 61,6 кг, при середній багатоплідності 141,4 % (запліднюваність 98,9 %), настригу митої вовни 3,2 кг і виході чистого волокна 64 %, відтворюють життєздатне і скороспіле потомство. Збереженість ягнят від народження до відлучення у 2,5-місячному віці 95,3 %, від відлучення до 6-місячного віку – 90,9 %, що свідчить про їх високу адаптивність до раннього відлучення від матерів задля виробництва товарного молока за технологією, яку розроблено кандидатом с.-г. наук Т. О. Черномиз.

За даними О. Б. Лесик лактаційна крива вівцематок новоствореного типу характеризується рівномірним зниженням середньодобового надою за 188 днів лактації як за період підсису ягнят (80 днів), так і в період доїння вівцематок протягом 108 днів. Це спри-

яло виробництву товарного молока на вівцематку з ягнятами-одинаками 81,6 кг при середньодобовому надої 0,76 кг, з двійнятами відповідно 110,8 і 1,3 кг, що забезпечило виготовання на вівцематку по 20-27 кг цінного дієтичного продукту – бринзи. Молочність вівцематок за 188 днів лактації з двійневими ягнятами становила 231,5 кг і 173,2 кг - з одинаками.

Буковинські ягнята характеризуються високою м'ясною скороспілістю. Середня маса тушок 9-місячних ягнят склала 21,1 кг, при забійному виході 51,1 %, вмісті в тушці м'якотної частини 78,1 %, площі м'язового вічка 19,7 см², коефіцієнті м'ясності 3,6 і високій біологічній цінності м'яса (співвідношення протеїну і жиру в м'якотній частині тушок 1:1,22).

Отже, в нових ринкових умовах від кожної вівцематки новоствореного буковинського типу з високою комбінованою продуктивністю одержано 169,3 грн. чистого прибутку при рівні рентабельності 49,8 %. Найбільша питома вага у загальній виручці склала від реалізації бринзи 54,6 %, м'яса – 42,2 %, тоді як від реалізації вовни – лише 3,2 %.

За період від апробації новоствореної породи (2000 р.) до її затвердження (2007 р.) пройшло сім років найжорстокішого випробування селекційних досягнень негативною взаємодією “генотип-середовище”. Так, барани-плідники і вівцематки селекційних стад внутрішньопородних типів - асканійських кросбредів і асканійських чорноголових племзаводу “Асканія-Нова” в екстремальних умовах годівлі проявили феноменальну адаптивну здатність і зберегли високі відтворювальні якості, генетичну і виробничу цінність. Племінна продукція племзаводу “Асканія-Нова” визнана як селекційні досягнення (одержано 8 авторських свідоцтв) і за високу якість нагороджена Дипломами Оргкомітету Міжнародних виставок-ярмарок “Агро-2005...2008 рр.”, а також Дипломом і Призом Грецької Богині Перемоги “Ніка” Всеукраїнського конкурсу якості продукції в 2005 р. у номінації “Продукція виробничо-технічного призначення”.

Створені нами імпортозамінюючі генотипи асканійських кросбредів і асканійських чорноголових овець послужили поліпшувачим генофондом для проведення наукових досліджень, підготовки та захисту трьох докторських і понад 30 кандидатських дисертацій.

У нових ринкових умовах, завдяки високій м'ясній, молочній і вовновій продуктивності при відмінних спадкових властивостях та міцній конституції асканійських м'ясо-вовнових овець інтенсивних типів, попит на них з кожним роком зростає. Під науковим супроводом автора інтенсивних типів і новоствореної породи старшим науковим співробітником кандидатом с.-г. наук ІТ “Асканія-Нова” Г. П. Калащук їх ефективно використовують в суб'єктах племінної справи і товарному вівчарстві різних агроформувань Херсонської,

Миколаївської, Запорізької, Одеської, Донецької, Житомирської, Вінницької, Полтавської, Чернігівської і ін. областей та АР Крим з метою розширення племінної бази, виведення донецького, кримського та інших регіональних внутрішньопородних типів новоствореної породи, а також формуванню конкурентоспроможності галузі.

Генетичні ресурси новоствореної породи зосереджено в дв'яти племінних заводах і 11 племінних репродукторах загальною чисельністю 16 тисяч овець, в тому числі 10,6 тис. вівцематок.

Виведення асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною вирішує важливу народногосподарську проблему щодо забезпечення галузі вівчарства вітчизняним імпортозамінюючим генофондом.

Використання видатних генотипів асканійських кросбредів і асканійських чорноголових із вісьмома генеалогічними лініями і 26 спорідненими групами племзаводу "Асканія-Нова", який є вершиною селекційної піраміди новоствореної породи і забезпечує її генетичний прогрес, дозволяє не тільки відновити галузь вівчарства в Україні на новій якійсній основі без імпорту м'ясних порід і типів, а й сформувати експортний потенціал вітчизняних племінних ресурсів світового рівня, заощадити державні валютні кошти та запобігти ввезення збудників небезпечних генетичних захворювань. Як свідчать результати сучасних досліджень у тваринництві, використання імпортних тварин збільшує ризик занесення у вітчизняні стада нових генетичних мутацій та нових інфекційних захворювань [5].

Півстолітній наш досвід породоутворення, за умов нестабільного рівня годівлі тварин - від оптимального до екстремального, свідчить, що створення селекційних досягнень, які є національним надбанням, потребує високого професіоналізму і інтелекту, постійного наукового пошуку, вірності і відданості нелегкій і складній справі, а також творчій єдності науки і виробництва і, нарешті, довголітньої невпинної праці протягом 35...40 років. Тому науковці з вівчарства Інституту тваринництва "Асканія-Нова" у кризових ситуаціях за останні 15 років багаторазово зверталися до Президентів, керівників Верховної Ради і Уряду України з пропозицією щодо збереження на державному рівні створених видатних вітчизняних імпортозамінюючих генетичних ресурсів.

З цією метою необхідно терміново внести зміни до нормативно-правових актів з атестації суб'єктів племінної справи у тваринництві, а саме :

- при визначенні статусу племінного заводу мінімальну чисельність маточного поголів'я встановити 200 вівцематок замість 750 голів згідно з Положенням [6] (додаток 11 до п. 4.1., стор. 54) ;
- внести доповнення щодо присвоєння найвищої категорії

племінному заводу, який є вершиною селекційної піраміди новоствореної породи і забезпечує її якісний прогрес, а також про першочергову підтримку його на державному рівні шляхом трикратного збільшення коштів в розрахунку на одну голову проти розмірів встановлених Постановою Кабміну України.

На сьогодні, в умовах поглиблення економічної кризи, термінове позитивне вирішення нагальної проблеми щодо збереження створеного національного селекційного капіталу з вівчарства світового рівня в племзаводі “Асканія-Нова” та інших суб’єктах племінної справи новоствореної асканійської м’ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною заслуговує на увагу як діючого Президента, так і наступних, а також Уряду України та Верховної Ради.

Список використаної літератури

1. Иванов М. Ф. Создание новых пород в СССР/ М. Ф. Иванов // Проблемы животноводства. – 1934. - № 2 – С. 37-48.
2. Польская П. И. Скрещивание цыгайских и асканийских маток с баранами скороспелых мясных пород для увеличения производства ягнатины : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. с.-х. наук : спец. - № 553, “Овцеводство” / П. И. Польская. – Киев, 1968. – 31 с.
3. Польская П. И. Методы выведения, совершенствования и использования асканийских мясо-шерстных овец : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. с.-х. наук : спец. 06.02.06. “Разведение и селекция сельскохозяйственных животных” / П. И. Польская, - ВИЖ. Дубровицы Моск. обл., 1990. – 35 с.
4. Лесик О. Б. Оцінка продуктивності і відтворювальної здатності овець буковинського типу асканійської м’ясо-вовнової породи з кросбредною вовною : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.02.01 “Разведения і селекция с.-г. тварин / О. Б. Лесик. – Херсон, 2007. – 21 с.
5. Рудик І. А. Розповсюдження генетичної мутації BLAD у популяції молочної худоби / І. А. Рудик., Т. М. Димань. А. П. Загородній, В. В. Дзіцюк // Вісник аграрної науки. – 2006. - № 11. – С. 53-55.
6. Положення про присвоєння відповідних статусів суб’єктам племінної справи у тваринництві : Нормативно-правові акти з питань атестації з суб’єктів з племінної справи у тваринництві. – Офіц. вид. – К. : М-во АПК, УААН, ДНВК “Селекція”. 2003. – 170 с.